

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD. K 30, POJEDINI BR. 4 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

MANDAT NAD PALESTINOM.

(Izvorni dopis »Židova« iz Londona.)

London, 4. veljače 1921.

»Jewish Chronicle« i »Times« od 4. veljače 1921. donose potpuni tekst nacarta za Palestinski mandat, kako je pripremljen po britskoj delegaciji. Ovaj nacrt ima da se predloži Vijeću Saveza Naroda na raspravljanje i prijem u njegovoj slijedećoj sjednici, koja ima da zasjeda o. mj. u Ženevi.

Budući da ovo objelodanjenje nije uslijedilo zvanično, ne postoji još sigurnost, da ne će nacrt u niže navedenoj formi u pogledu pojedinosti biti promijenjen prije, nego li će biti predložen Vijeću Saveza Naroda. Nije nadalje isključeno, da će još putem rasprava uslijediti stanovite promjene.

Na svaki je način iz objelodanjenja vidljivo, koje ustanove sadrži nacrt o mandatu, kako ga je britska delegacija u sjednici Saveza Naroda u Ženevi dne 6. decembra 1920. iza uslijedjelog sporazumka sa engleskom i francuskom vladom predložila Vijeću Saveza Naroda na odobrenje. Tada je Vijeće Saveza Naroda zaključilo, da ne uzme nacarta formalno tako dugo u pretres, dok ne bude Sevreski ugovor ratifikovan. Još je pitanje, da li će Vijeće Saveza Naroda već u svojoj narednoj sjednici moći da uzme nacrt u pretres i da ga konačno prihvati.

Objelodanjeni nacrt glasi u prijevodu doslovice ovako:

Vijeće Saveza Naroda:

S obzirom na to, što se je temeljem članka 132. mirovnog ugovora, koji je potpisan u Sevresu dne 15. augusta 1920. Turska odrekla u korist vodećih saveznih vlasti svijju prava i zahtjeva na Palestinu;

jer su se nadalje glasom članka 95. spomenutoga ugovora visoke ugovorne stranke sporazumjele, (uporabom ustanova članka 22.), da će upravu Palestine unutar takovih granica, kakove će vodeće savezne vlasti ustanoviti, povjeriti jednom mandatoru, kojega imaju da izaberu spomenute vlasti,

jer su se nadalje temeljem istoga članka visoke ugovorne stranke sporazumjele, da Mandatar ima da snosi odgovornost za to, da provede deklaraciju proglašenu prvobitno 2. novembra 1917.

po vladi Njegovog britskog Veličanstva i po ostalim saveznm vlastima priznatu a u korist osnutka jedne nacionalne domaje, za žid. narod u Palestini. Kod česa ima da se jasno razumije, da ne smije ništa biti učinjeno, što bi diralo u građanska i religiozna prava postojećih nežidovskih zajednica u Palestini ili prava i politički položaj, što ga Židovi u bilo kojoj drugoj zemlji uživaju,

jer je time priznata istorijska veza židovskog naroda sa Palestinom i temelj za obnovu nacionalne domaje u ovoj zemlji,

jer su savezne glavne sile izabrale Njegovo britsko Veličanstvo Mandatorom za Palestinu, i jer su ustanove mandata u pogledu Palestine u slijedećim ustanovama formulovalane i podastrte Vijeću Saveza Naroda na odobrenje,

jer je Njegovo britsko Veličanstvo mandat u pogledu Palestine prihvatilo i njegovo izvedenje po nalogu Saveza Naroda i u skladu sa slijedećim uvjetima preuzelo

odobrava ovime Vijeće Saveza Naroda ustanove spomenutoga mandata kako slijedi:

Engleska kao mandatarna vlast.

Članak 1. Njegovo britsko Veličanstvo neka ima pravo, da kao Mandatar vrši sva punomoćja, sadržana u vladi jedne suverene države, u koliko ova ne bi bila ograničena ustanovama mandata koji predleži.

Židovska narodna domaja.

Čl. 2. — Mandatar neka bude za to odgovoran, da zemlja bude stavljena pod takove političke, administrativne i gospodarske uvjete, koji osiguravaju osnutak židovske nacionalne domaje, kako je to u uvodu razloženo, te razviti autonomnih institucija kao i očuvanje građanskih i religioznih prava svijju stanovnika Palestine, bez razlike rase i religije.

Lokalna samouprava.

Čl. 3. — Mandatar neka podupire najdalekosežnije mjere za lokalnu sa-

moupravu, koje su u skladu sa glavnim uvjetima.

Cijonistička organizacija kao javna korporacija.

Čl. 4. Jedno primjereno židovsko zastupstvo neka se prizna kao javna korporacija sa zadatkom da savjetuje upravu Palestine u takovim gospodarskim, socijalnim i drugim stvarima, koje mogu da uplivišu na osnutak židovske nacionalne domaje i na interese židovskog pučanstva u Palestini, da u tim pitanjima saradjuje pod neprekinutim nadzorom uprave, i da sudjeluje kod razvitka zemlje.

Cijonistička organizacija neka bude priznata kao takovo zastupstvo, dok po mnijenju mandataru odgovara njezina organizacija i konstitucija. Cijonistička organizacija neka nakon posavjetovanja s vladom Njegovog britskog Veličanstva poduzme korake, da osigura saradnju svih Židova, koji su voljni, da podupiru osnutak židovske narodne domaje.

Teritorijalni integritet.

Čl. 5. — Mandatar neka bude odgovoran, da se pobrine za to, da ne bude nikoje palestinsko područje otstupljeno ili u zakup dano vladi koje strane vlasti, ili bilo na koji način stavljeno pod njezinu kontrolu.

Zatvorena židovska naseoba.

Čl. 6. — Uprava Palestine neka uz osiguranje, da ne će prava i položaj ostalog pučanstva biti povrijedjena, olakša židovsko useljivanje pod prikladnim uvjetima, te u saradnji sa u članku 4. spomenutim židovskim zastupstvom podupirali zatvorenu naseobu Židova u zemlji uključiv ovamo državna i neobradjena zemljišta, koja nijesu potrebna za javne svrhe.

Državljanstvo za Židove.

Čl. 7. — Uprava Palestine bit će odgovorna da stvori zakon o državljanstvu. U ovaj zakon moraju biti poprmljene ustanove, koje su tako udešene, da olakšavaju primitak palestinskog državljan-

stva po Židovima, koji se stalno nastanjuju u Palestini.

Ukinuće stranoga sudovanja.

Čl. 8. — Oslobodjenja i prerogativa inozemaca, uključivo prednost konzularne sudbenosti i konzularne zaštite, kako su prije na temelju kapitulacija ili običajna prava u otomanskom carstvu bila uživana, konačno se u Palestini dokidaju.

Pravosudje.

Čl. 9. Mandatar neka bude odgovoran, da se pobrine za to, da štiti u Palestini uredjeni sistem pravosudja: a) interese inozemaca, b) u Palestini postojeće pravo i — u primjereno ukazanoj mjeri — sudovanje s obzirom na pitanja, koja nastaju iz religioznih naziranja stanovitih zajednica (kao zakoni o Vakufu i osobnom staležu). Napose pristaje mandatar na to, da se nadzor i uprava Vakufa ima da vrši u skladu sa religioznim zakonom i odredbama zakladatelja.

Ugovori o izručenju.

Čl. 10. — Dok nijesu zaključeni posebni ugovori o izručenju u pogledu Palestine, neka se primjenjuju ugovori na Palestinu o izručivanju, koji su na snazi između mandatara i drugih izvanjskih sila.

Zemaljsko zakonodavstvo.

Čl. 11. Uprava Palestine neka udele sve odredbe tako, da bi zaštitila interese općenitosti u vezi s razvitkom zemlje, i neka u smislu članka 311 mirovnog ugovora s Turskom bude ovlaštena, da može nešto proglasiti javnim dobrom ili da vrši javnu kontrolu nad svim prirodnim blagom zemlje ili na javnim radnjama, uredjajima i zavodima, u koliko oni već postoje ili koje se imaju osnovati. Neke provede sistem naseljivanja, koji odgovara potrebama zemlje, a koji ujedno računa i sa zahtjevom zatvorenog naseljivanja i intenzivnog obradivanja tla.

Spoljašnji odnosi i diplomatska zaštita.

Uprava može sa u čl. 4. spomenutim židovskim zastupstvom sklapati utanačenja, da ovo osnuje ili podržaje pod primjerenim i pravednim uvjetima javne radnje, pogone i koristonosna preduzeća i iskoristiti naravno blago zemlje, u koliko ih ne preduzimalje sama uprava. Ovakova utanačenja neka predviđaju, da dobici, koje će ovakovo zastupstvo direktno ili indirektno razdijeliti, ne prekorače primjereni dobitak kapitala i da sve dobitke povrhu toga upotrijebi u korist zemlje na način, koji uprava odobrava.

Čl. 12. — Mandataru neka se povjeri da vodi spoljašne odnose Palestine i neka mu se podijeli pravo, da potvrdi konzule, koje imenuju inostrane vlasti. Neke bude i ovlašten, da gradjanima Palestine i izvan njezinih područnih granica pruži diplomatsku i konzularsku zaštitu.

Zaštita svetih mjesta.

Čl. 13. — Cijelu odgovornost u savezu sa svetim mjestima i religioznim zgradama ili mjestima u Palestini, uključivo onih za uzdržavanje postojećih prava, za osiguranje slobodnog pri-

stupa k svetim mjestima, religioznim zgradama ili mjestima i za slobodno vršenje bogoslužja — uz podjedno očuvanje zahtjeva javnog poretka i ćudoredja — prima na se mandatar, koji je odgovoran isključivo Savezu Naroda za sve stvari, koje stoje u vezi s tim predmetom: u predpostavi, da mandatara ništa u ovome članku ne priječi da sklopi s upravom takovo utanačenje u svrhu izvršenja ustanova ovoga članka, — koje smatra primjerenim. I u pretpostavi, da ne bi ništa u ovome mandatu bilo tako shvaćeno da bi mandataru dalo ovlaštenje, te bi mogao zahvatiti u cjelokupnost ili upravu čisto muslimanskih svetih mjesta, čiji je imunitet garantovan.

Čl. 14. — U saglasju s člankom 95. mirovnog ugovora s Turskom preuzimlje mandatar obvezu da, čim bude moguće, imenuje posebnu komisiju, koja će proučiti i urediti zahtjeve i pitanja, raznih vjerskih zajednica. Kod sastava ove komisije ima se voditi računa o vjerskim interesima, koji se imaju riješiti. Predsjednika komisije imenovat će Vijeće Saveza Naroda. Zadaća ove komisije bit će da osigura e bi se izvjesna sveta mjesta, vjerske zgrade ili mjesta, koja su osobito štovana od pripadnika izvjesne vjere, povjerila trajnom nadzoru u podesnih korporacija, koje zastupaju pripadnike dotične vjere.

Komisija neka izabire sveta mjesta, vjerske zgrade, koje se imaju na taj način predati, uz priuzdržaj mandataraove privole.

No ipak mora ostati netaknuto pravo i dužnosti mandatara, da uzdrži red i običaj na dotičnim mjestima u svim slučajevima, o kojima se u ovom članku radi, te se imaju zgrade mjesta podvrgnuti odredbama zakona u pogledu javnih spomenika, koje će se privolom mandatara izdati u Palestini.

Prava nadzora, koji se prenose ovim člankom, bit će zajamčena po Savezu Naroda.

Sloboda savjesti i vjeroispovjesti.

Čl. 15. — Mandatar imat će se pobrinuti, da bude svakome osigurana potpuna sloboda savjesti i potpuno izvršenje svih forma bogoslužja, a biti će jedino podvrgnute uzdržavanju javnog poretka i ćudoredja. Ne smije se praviti nikakve razlike, ma koje vrsti između stanovnika Palestine gledom na njihovu rasu, vjeru ili jezik. Nitko ne smije biti isključen iz Palestine jedino na temelju svoje konfesije.

Pravo svake zajednice, da uzdrži svoje vlastite škole za odgoj svojih članova u sopstvenom svom jeziku (prema zahtjevima općeg karaktera gledom na odgoj, koje će ustanoviti uprava) neka se ne uskraćuje ili okrnjuje.

Misijonarstvo.

Čl. 16. — Mandatar neka bude odgovoran za misijonarsko djelovanje u Palestini, nad kojim treba da vrši takov nadzor, kako ga zahtjeva uzdržavanje javnog reda i dobra uprava. Pretpostavljajući takov nadzor, neka se u Palestini ne poduzmu nikakove mjere, koje bi ovakov pothvat sprijećavale ili smetale ili po kojima bi se raznoliko

postupalo prama bilo kojem misijonararu temeljem njegove religije ili njegova državljanstva.

Obrana zemlje

Čl. 17. Uprava Palestine može da organizuje na slobodnoj bazi sile, koje su potrebne za uzdržavanje reda i mira kao i za obranu zemlje, ali samo pod nadzorom mandatara, koji ih ne smije bez privole uprave Palestine da upotrijebi u druge svrhe no one, koje su gore navedene. Uprava Palestine ne smije, osim za gore navedene svrhe, da ustroji i podržaje nikakove vojničke, mornarske ni zračne odjele.

Ništa u tom članku neka ne priječi upravu Palestine, da doprinosi k troškovima uzdržavanja sila, što ih podržaje mandatar u Palestini.

Mandatar neka bude ovlašten da se u svako doba služi cestama željeznicama i lukama Palestine za opremu četa te dovoz ogrijevnog materijala i živežnih namirnica.

Opća zakonska jednakopravnost

Čl. 18. Mandatar ima da se brine za to, da se u Palestini ne čini razlika u postupku na štetu pripadnika druge koje države, koja je član Saveza Naroda (uključivo i društava, koja su protokolirana po zakonima te države) već ih valja izjednačiti s podanicima mandatara ili druge koje strane države, u koliko se radi o oporezovanju, trgovini ili parobrodarstvu, izvršenju industrije i obrta, ili postupka s lađama i zrakoplovima. Jednako neka se u Palestini ne pravi nikakova razlika na štetu robe, koja dolazi iz, ili koja je određena za jednu od spomenutih država, te neka bude sloboda prolaza pod umjerenim uvjetima kroz predjel mandatara.

Porez i carina.

Uz priuzdržaj prije spomenutoga kao i drugih uvjeta ovoga mandata može uprava Palestine na savjet mandatara nametnuti onakove poreze i carine, koje smatra nužnim, i poduzeti one korake, koje smatra podesnima za unaprijeđivanje razvitka naravnih pomoćnih sila zemlje kao i za očuvanje interesa pučanstva.

Ništa u ovom ugovoru neka ne priječi vladu Palestine, da na savjet mandatara sklopi posebne carinske ugovore s kojom državom, čiji je teritorij bio u cijelosti u godini 1914 pripadao azijskoj Turskoj ili Arabiji.

Međunarodna utanačenja.

Čl. 19. — Mandatar izvršit će u zastupanju uprave sve opće međunarodne ugovore, koji već postoje ili koji će s privolom Saveza Naroda kasnije sklopiti, a koji se odnose na trgovinu robijem, trgovinu oružjem i municijom, prometom s kemikalijama, nadalje u pogledu jednakosti trgovine, slobode transita i parobrodarskog prometa, zrakoplovstva, pošte, prometa brzojavnog i bez žica, kao i literarnog, umjetničkog ili industrijalnog autorskog prava.

Zdravstveno zakonodavstvo.

Članak 20. — Mandatar će u zastupanju uprave Palestine, u koliko to dopuštaju vjerska, posebni i ostali uvjeti, saradivati u izvršenju općih mjera,

koje su odobrena po Savezu Naroda za ušćuvanje i suzbijanje bolesti, uključivo i bolesti biljaka i životinja.

Starine.

Čl. 21. — Mandatar pobrinut će se unutar 12 mjeseci od dana kada ovaj mandat staje na snagu za uvođenje zakona o starinama u smislu odredaba članka 421. dio XIII. mirovnog ugovora s Turskom i osigurati njegovo provedenje. Taj zakon ima da nadomjesti prijašnji otomanski zakon o starinama i zajamčiti u pogledu arheološkog istraživanja jednaki postupak pripadnicima svih država, koji su članovi Saveza Naroda.

Službeni jezici.

Čl. 22. — Službeni jezici Palestine jesu: engleski, arapski i hebrejski. Sve objave i napisi na markama i novcu u Palestini na arapskom jeziku imaju se opetovati na jevrejskom jeziku i sve objave i napisi na jevrejskom jeziku imaju da se opetuju na arapskom jeziku.

Zakonski praznici.

Čl. 23. — Uprava Palestine neka prizna praznike pojedinih općina u Palestini kao zakonske praznike za članove te općine.

Izvještavanje Savezu Naroda.

Čl. 24. — Mandatar neka podnese Vijeću Saveza Naroda godišnji izvještaj o mjerama, koje je u toj godini poduzeo u provedenju odredaba mandata. Izvještaju imaju se istodobno priložiti prepisi svih zakona i odredaba, koje su u toj godini objelodanjene ili izdane.

Tumačenje mandata.

Čl. 25. — Ako bi nastala u pogledu tumačenja ili primjena ovih odredaba nesuglasice ma koje vrste između čla-

nova Saveza Naroda, koje se ne mogu izgladiti raspravom, neka se ovo nesuglasje preda stalnom međunarodnom sudištu, kako to predviđa članak 14. temeljnog zakona Saveza Naroda.

Promjene mandata.

Čl. 26. — Privola vijeća Saveza Naroda potrebna je za ma koju promjenu odredaba ovoga mandata pod preduvjetom, da, predlaže li promjenu mandatar, takovu privolu može podijeliti većina Vijeća.

Zaglavak.

Čl. 27. Nakon navršenja mandata, koji se ovom izjavom prenosi na mandatar, neka Vijeće Saveza Naroda stvori takove uredbe, koje su nužne da bi na vječna vremena, pod garancijom Saveza zajamčile prava osigurana u članku 13. i 14. i stvorilo pod garancijom Saveza sigurnost da će vlada Palestine potpunoma izvršiti financijalne obveze, koje je uprava Palestine pravovaljano preuzela za vrijeme trajanja mandata.

Ovaj ugovor ima da se deponira u arhivu Saveza Naroda a ovjerovljeni prepisi neka se predadu po generalnom sekretaru Saveza Naroda svim signatarnim vlastima mirovnog ugovora s Turskom.

GLASOVI ENGLLESKE ŠTAMPE O NACRTU MANDATA.

»Times« piše: Mandat ima da ustanovi uvjete, koji su potrebni za slobodu i napredak zemlje kao što i za ispunjenje Balfourove deklaracije. Mandat ne definira znamenovanje židovske narodne domaje, ali je interpretiše u opsežnom širokogrudnom smislu onamo, da će Židovi jednog dana tvoriti jednu posebnu državnu naciju.

Židovi donose mnoge sposobnosti i britska vlada bit će gotovo posvema zavisna od Cijonističke Organizacije, da preobradi oduševljenje u djela. Palestina mora da postane državom, da bude samostalna. Bez pomoći židovstva da je državni razvitak nemoguć, a Židovi donose i Arapima materijalni i duševni napredak.

Uspoređujući palestinski mandat sa onim za Mezopotamiju konstatuje, da su tereti palestinskog mandata za Englesku znatno manji, a povrh toga ima izgleda, da će se skoro još smanjiti. Klauzula o dobrovoljnom lokalnom ustrojenju četa zaslužuje odobrenje. Mora da se ustraje uz ideal samoobrane Palestine, a jedini put do toga jest razborita židovska imigracijona politika. Pogreška je mandata, što mu ne dostaje izričito ustanovljenje cilja buduće države.

»Evening Standart«, koji redovno predbacuje vladi rasipnost, izjavljuje, da je riješenje palestinskog pitanja mnogo sretnije, nego li ono mezopotamskoga, jer da su godišnji troškovi razmjerno maleni i prolaznog karaktera. Osiguranje židovske narodne domaje jest moralno i praktički od važnosti.

»Daily News« označuju Mandat posećenim utanačenjem.

Antisemitska »Morning Post« priznaje, da je pruženo dovoljno sigurnosti i za interese nežidova.

Mnijenje »Daily Chronicle«, koje je radi svojih veza k vladi važno, izriče, da mandat na lojalan način istiće palestinsku politiku Engleske i Sir Herbert Samuela, te Cijonističku Organizaciju priznaje kao javnu korporaciju.

Na veliko! Na veliko!

Tvornica štampilija
Šandor Schneller
Rezbar — Graveur

— Zagreb —
Strossmayerova ulica broj 6

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE I KOLONIJALU UZ
JEFTINE CIJENE NUDJA TVRTKA

J. DRAGONER
ZAGREB -- ZRINJEVAC BROJ 15

Na veliko! Na veliko!

TAPETARSKA RADIONA
JAKOB SINGER ZAGREB
ILICA 67 ILICA 67

preporuča skladište gotovih klupskih, uredskih i salonskih garnitura, te fotelje za rastvoriti, otomane raznih oblika i prevlake, zatim divana, strunjače i stolčice ... Izradjuje solidno i jeftino popravke i preuredjivanja ... Dosta je dopisnica, dodjem u kuću.

**Svaki Židov
dužan je dati svoj maaser!**

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo
Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4
Podružnice: Koprivnica, Ruma.
Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, **daje predujmove** na vrijednosne papire kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdajekreditna pisma čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke, proti gubitku na tečaju.

PAPIRA

pisaćeg i risaćeg pribora

za preprodavaoce na veliko i najjeftinije uz brzu, točnu i solidnu podvorbu, može se dobiti kod

„MERKUR“

D. D.

veletrgovina i Konfekcija papira

Telefon 17-95 **ZAGREB** Illica br. 31

Brzojavni naslov: PAPERKUR

Podružnica: Beograd, Kralja Petra ulica 70

➔ Tražite cijeniK badava ➔

Instalacioni ured

za uvadjanje električnih centrala, električne rasvjete, telefona i telegrafa

Milan Freiburger

Bakačeva 5 Zagreb Bakačeva 5

PRVA KOPRIVNIČKA

Tvornica

bojadisanih tkanina

(Blaufärberei)

Vilim Grünwald

Telef. 49 - Koprivnica - Telef. 49

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 **ZAGREB** Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posuđivanje n. premoćnih ponjava

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Illica 26.

ZAGREB

Illica 26.

Brzojavni naslov:
Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000 —

Dionička glavica K 50,000.000 —

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000 —

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima **ULOŠKE** na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje **MJEMBENE** i **KONTOKORENTNE VJERESIJE**, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve **BURZOVNE POSLOVE**, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na **WIEN** i **PRAG**.